

que sibi illum competere asserit; tunc enim servandae erunt generales iuris regulae.

Ante Concilium Trident. privilegio Patronatum concedebant Episcopi, quasi haec species non comprehenderetur in prohibita rerum ecclesiasticarum alienatione, ut observat Berardus cum Cardinali de Luca: hodie verò tantum Summo Pontifici hoc licet. Coeterum apud nos hisce Pontificiis concessionibus locum esse non posse palam est omnibus.

Transfertur ius Patronatus, non tantum post mortem possessoris, sed et eiusdem facto inter vivos, nisi aliud in tabulis fundationis cautum fuerit. Quaeenam observanda sint in singulis huiuscemodi translationibus, sive inter vivos, sive successione post mortem exponere longum foret: consulantur Cardinalis de Luca, Pitonius, alique, qui latissimos hac de re ediderunt tractatus: sicuti et de casibus, in quibus amittitur Patronatus ex natura rei, voluntate Fundatoris, vel facto ipsius Patroni.

TITULUS XXXIX.

De Census, Exactionibus, et Procurationibus.

Nomine Census comprehenduntur in hoc Titulo pensationes, seu tributa, quae solvi debent ab Ecclesiis Episcopo, Metropolitano, aut S. Pontifici. Haec varia sunt tam quo ad quantitatem, et modum solutionis, quam quoad originem: in plerisque etiam Regionibus peculiarem sumpserunt formam ex novis pactionibus, aut in desuetudinem abierunt; quapropter nihil certum tradi potest, sed consulendae sunt singulares cuiusque Nationis, et Dioecesis consuetudines, et pactiones. Nihilominus nonnulla referam, ex quibus notio aliqua desumatur.

Non semel animadvertere debui, primis saeculis

lis universam peculii ecclesiastici administrationem Episcopus gessisse; deinde verò eam partim tributam Parochis, et Ministris etiam inferioribus: iam verò, quando Episcopi hoc ius remisserunt, reservarunt sibi nonnihil in quibusdam Ecclesiis, sive in decimis, aut primitiis, sive in funerariis, aut aliis oblationibus; tum, ut necessariis ad sui sustentationem non carerent, tum etiam in signum generalis administrationis. Deinde inductum etiam fuit quod Episcopo, aut Metropolitano visitanti tribuerentur à dioecesanis victualia, quae hodie intelligimus sub nomine Procurationis, et de quibus agens Concilium Lateranense anni 1179. admonet Episcopos ne graves in eis exigendis existant, nec sumptuosas epulas quaerant, ita ut longi temporis victum brevis hora consumat: exemplarque eis proponit Apostoli, qui se, ac suos propriis manibus decrevit exhibendos, ut locum praedicandi auferret Pseudoapostolis, et ut illis, quibus praedicabat, non existeret onerosus, *cap. 6. b. tit.* Obtinuit etiam, ut in honorem Cathedrae praeberebantur Episcopo quiddam nummi sub nomine Cathedralitici, aut Sinodatici. Sed et alia quantitas tribuebatur eidem sub nomine Charitativi Subsidi, ne inopia eum laborare contingeret. In his autem omnibus ne ab Episcopis, vel Rectoribus nova gravamina Ecclesiis inferantur, aut antiqua auquantur, pluries statutum est; coque spectant *capita 3. 5. 6. 7. 8. 9. 11. 12. 15. 20. 26. et 27. b. tit.* Summis quoque Pontificibus concedi consueverunt subsidia nonnulla. In *cap. 12.* mentio fit denarii argentei, quod Ina, Anglorum Rex solvi iusserat annuatim à suis Successoribus in aeternum pietatis, ac venerationis erga Romanam Sedem pignus. Denique Advocatis etiam, atque Defensoribus Ecclesiarum tribuebantur nonnullae pensationes. Ex multiplicibus autem hisce praestationibus variae oriri debuerunt controversiae, quibus non aliter finis est Impositus, quam tran-

transactionibus, et pactionibus. His ergo, atque re-
 ceptis in unaquaque Provincia consuetudinibus, cuncta
 regitur hodierna disciplina.

Apud nos in cuiusque Dioecesis Constitutionibus
 Sinodalibus cavetur quidnam hisce in rebus sit ob-
 servandum; constitutiones autem ipsae non ali-
 ter permittuntur, quam si prius fuerint à Supremo
 Nationis Senatu recognitae, et approbatae: si verò
 Episcopi, aut alii, tum in actu visitationis, tum
 extra illum regulas in praedictis constitutionibus sta-
 bilitas non servaverint, recursus patet Dioecesis
 ad idem Supremum Tribunal, *Auto Acordad. 4. lib.*
4. tit. 1. Hinc patet locum apud nos non esse sanc-
 tionibus, quae in capitibus huius tituli insertae sunt
 quatenus in eis quantitas pro unoquoque censu, aut
 pensatione solvenda, aut pensationes ipsae deter-
 minantur; sicuti nec exactionibus, quae fieri nonnun-
 quam consueverunt à Legatis Pontificiis.

Illud etiam adnotare oportet, in Sinodo Tridenti-
 na modum fuisse impositum his, quae ibidem le-
 guntur de Archidiaconorum, et Metropolitanorum
 visitationibus; eaque proinde revocanda esse ad Tri-
 dentinorum decretorum normam.

TITULUS XL.

De Consecratione Ecclesiae, vel Altaris.

Ut magis, magisque pietas, et religio foverentur,
 consuetum semper in Ecclesia fuit, ut quoties novum
 aliquod Templum fuisset constructum (1), simul in

(1) Apud antiquos vox *Templum* illas denotabat aedes,
 quae Idolis dicatae ab Ethnicis erant; sacri autem Christiano-
 rum Conventus Ecclesiae vocabantur, quae et in forma ex-
 teriori plurimum ab illis differabant. Nunc promiscue his vo-
 cibus utimur.

eo loco plurimi convenirent fideles, atque cum mag-
 na laetitia, et devotione, tum grates Deo repende-
 rent pro cultus sui extensione, tum suam humiliter
 implorarent clementiam: unde et occasione horum
 Conventuum Concilia celebrata legimus. Sed et mor-
 ris fuit speciali alicui Sancto Ecclesiam dicare. De-
 nique ritibus pro consuetudine adhibitibus locum ipsum
 consecrabant, ex profano sacrum, et ex impuro pu-
 rum illum reddentes. Hoc munus Episcopis pro-
 prium agnitum fuit, principio stabilito, iuxta quod
 imaginem Confirmationis praesefere vulgò praedi-
 catur: unde etiam receptum fuit exemplo eiusdem
 consecrationem semel factam iterari non posse, ne-
 que celebrari debere à simplicibus Presbitero, licet be-
 nedictio eidem permittatur, *cap. 9. b. tit.*

Pluries dubitari contingit, dum Tempa reparan-
 tur, an debeant consecrari; in quo haec regula ge-
 neraliter recepta est, ut, quoties idem moraliter
 manet, consecratione non indigeat, quanvis omnes
 eiusdem partes successivè de novo construantur.

Ut omnes debita veneratione domum Dei prose-
 quantur, simulque deterreantur nequam homines,
 grave piaculum creditum est, si in Templo iniu-
 riosa sanguinis effusio accidat, aut si eorum cada-
 vera in eo, aut in Coemeterio recondantur, qui
 ob patrata crimina privantur canonibus ecclesiastica
 sepultura: quamobrem in iis adiunctis, licet denuò
 non consecretur Ecclesia, reconciliatur tamen iuxta
 ritus, qui in Pontificali traduntur, *cap. 4. et 7. b. tit.*
 imò et Ecclesia nondum consecrata, si polluta fuerit,
 lavari debet pròtinus aquà exorcizata, *cap. ult. b. tit.*

Tandem distincta censetur consecratio Ecclesiae
 à consecratione Altaris, quae etiam in ritu differunt:
 unde everso Altari, non intelligitur eversa Ecclesia,
cap. 1. b. tit.

Quoad singulas species, quae à nobis leviter hìc
 attinguntur, plurima occurrere solent dubia pro sin-
 Tom. II. T gu-

gularibus cuiusque casus adiunctis; in eis tamen immorari nobis haud licet.

TITULUS XLI.

De Celebratione Missarum, Sacramento Eucharistiae, et divinis Officiis.

Quavis vocabulum *Missa* variè acceptum fuerit apud veteres, constat apud nos ita desumi, ut significet incrementum Altaris sacrificium.

Cum neminem Catholicorum lateant quae docent nos Fidei dogmata circa ineffabile hoc Sacramentum, ea praetermittam: exponam verò breviter disciplinam in eiusdem dispensatione, publica expositione, et circungestatione observatam: varios item ritus, eorumque causas.

Hodie Eucharistiam iis tantum conferri notum est, qui conscii esse possunt de dignitate Sacramenti: verum aliud olim observabatur; nam et lactentibus adhuc infantibus infundebatur in ore Christi sacratissimus sanguis de calice, ut pluribus adductis testimoniis probat Cabassutius in *Notitia Ecclesiar. saeculi 2. dissertat. 5.* Insuper, receptissima erat consuetudo in Ecclesia Constantinopolitana, ut pueri in schola commorantes vocarentur ad comedendas particulas Eucharistiae, quae supererant de communionem Populi. Tandem tribuebatur Fidelibus Eucharistia in manus, atque licebat eis domum deferre, ibique eam asservare; quod prae oculis habendum est, dum occurrunt canones, in quibus prohibentur foeminae Eucharistiam nuda manu excipere, iubenturque nitidissima secum portare linteamina, in quibus Christi D. Corpus sanctissimum desumant (1). Pri-

(1) Saeculo octavo eo temeritatis devenere hac occasione foeminae, ut Eucharistiam, ita susceptam, aliis etiam dis-

Primum Hispana Ecclesia ab hac disciplina recessit saeculo quarto; nam in Concilio Caesaraugustano haec habentur *can. 2. Eucharistiae gratiam si quis probatur acceptam in Ecclesia non sumpsisse, anathematisit.* Occasionem huic sanctioni praebuere immania Priscilianistarum (1) sacrilegia. In reliquis Ecclesiis diutius mos ille mansit.

Exponitur publicè Eucharistia, atque solemniter circumfertur à saeculo decimo quarto. Verum quidem est etiam olim asservari consuevisse gratia infirmorum. Quibusnam diebus fieri valeat haec expositio, aut publica circungestatio, quaenamque observanda in eis sint, spectat ad officium Episcopale; quin ulla exemptis hac in re prossint privilegia: unde Regulares hac in re delinquentes, corrigendi, atque puniendi sunt ab Ordinario; neque sine eius licentia ipsis licet sanctissimum Eucharistiae Sacramentum publicè adorandum etiam in propriis Ecclesiis exponere.

Hic proprium sibi vindicant locum quaestiones, omnes, quae moveri solent, tum circa ritus in celebratione Missae celebrandos, tum quoad officii divini, sive horarum canonicarum recitationem: cum tamen hi, quos illa omnia tangunt, edocti in eis sint, atque in id invigilare nusquam desistant apud nos Episcopi, immorari me in iis non debere censui. Nihilominus, ne quam, vel levissimam errandi occasionem ultrò Tyronibus relinquamus, animadvertendum duxi, quantumvis verba illa: *Sufficit Sa-*

T 2

tribuere vellent, ut carum mos est, ait Salmoenius: quod Concilia tam in eis, quam in viris prohibuere.

(1) Prodiit haeresis Priscilianistarum in Hispania in saeculo quarto. Eius Auctor Priscilianus, damnatus in Concilio Caesaraugustano, et in Burdigalensi in Gallia, provocavit ad Tyrannum Maximum, tunc inibi degentem; hic verò decapitari eum fecit. Congresserat hic Haeresiarca Gnosticorum impudicitias, et deliramenta Manichaeorum.

cerdoti semel in die unam Missam solummodo celebrare, excepto die Nativitatis Dominicae: quae leguntur in capitibus 3. et 12. b. tit. consilium continere videantur, non praeceptum, strictè prohibitam esse iterationem Missae eodem die pluribus Constitutionibus posterioribus, praesertim verò in Epistola Decretali Benedicti XIV. ad Episcopum Oscensem, quae incipit: *Declarasti*; exceptis sanè casibus, qui noti omnibus sunt, atque videri apud eundem possunt in Tractatu de *Sacrificio Missae*. Sed et notandum est in praedictis Decretalibus solum excipi diem Natalis Domini, verum apud nos aequè licere Sacerdotibus omnibus, tam saecularibus, quam regularibus tres Missas celebrare in die Commemorationis Fidelium omnium defunctorum ex Constitutione *Quod expensis*, eiusdem S. Pontificis ann. 1748. quavis minime permittatur triplicem recipere eleemosinam, aut reliquas duas Missas in implementum oneris destinare.

TITULUS XLII.

De Baptismo, et eius effectu.

Baptismus ianua est omnium Sacramentorum, donorumque omnium Dei pulcherrimum, ut aiebat Gregorius Nazianzenus. Quoties de forma in eius collatione servanda sermo est, distinguenda sunt essentialia ab illis, quae tantum ritum respiciunt. Materia Sacramenti est solum aqua naturalis, iuxta Trid. Sinod. in *sess. 7. can. 2.* in quo sic habetur: *Si quis dixerit aquam veram, et naturalem non esse de necessitate Baptismi, atque idèd verba illa Domini nostri Iesu Christi, nisi quis renatus fuerit ex aqua, et Spiritu sancto, ad metaphoram aliquam detorserit, anathema sit.* Quaeenam sit aqua naturalis, et vera, aestimandum venit ex usu loquendi: si verò du-

dubitetur, grave piaculum est, extra casum necessitatis, talem aquam adhibere.

Forma haec est: *Ego te baptizo in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti.* Graeci paulò immutatà formà utuntur, exprimunt autem distinctè Personas Trinitatis.

Utrum exprimenda sint ex necessitate Sacramenti verba illa: *Ego te baptizo*, dubitatum olim fuit, et etiam nunc disceptatur: sanè Alexander III. censuit in *cap. 1. b. tit.* non conferri baptismum, si omittantur, ait enim, quod si quis puerum ter in aqua immerserit in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti, amen; et non dixerit: *Ego te baptizo in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti, amen;* non est puer baptizatus.

Disputant quoque Theologi an validè conferatur in nomine Christi sine mentione expressa Trinitatis; atque ea occasione quaerunt, an Apostoli baptizaverint in nomine Christi: illud certum est, non sine magno peccato recessuros Ministros à receptis formulis, rituumque ab Ecclesia praescriptorum observantia.

Minister ordinarius olim erat Episcopus, nunc Parochus: ex istius autem delegatione conferre possunt simplices Sacerdotes, et Diaconi; et, si necessitas urgeat, etiam laici, sive viri sint, sive foeminae: imò et illi, qui nunquam fuerunt in Christiana communione, aut ab eadem recesserunt, dummodo debitam materiam, et formam adhibeant, habeantque intentionem faciendi quod facit Ecclesia, validè conferunt, uti definitivè Sinodus Trident. in *canone 4. d. sess. 7.* Neminem latet quàm acriter contrarium sustinuerint primis Ecclesiae saeculis Patres Africani (1).

Quod

(1) Tertio Ecclesiae saeculo gravissimae concertationes obortae fuerunt circa validitatem baptismi ab haereticis collati; nam

Quod ad ritus spectat, qui in collatione huius Sacramenti interveniunt, communis sententia est, eosdem olim adhiberi consuevisse, qui hodie frequentantur: in modo verò notatur non mediocri differentia; nam antiquitus, secluso casu necessitatis, conferebatur baptisma solemniter temporibus Paschae, et Pentecostes solum, exceptis nonnullis Ecclesiis, in quibus et in Epiphania tribuebatur. Deinde variae olim erant Catechumenorum stationes; conferebaturque baptismus per immersionem, ad quam nudabantur, viri quidem à Diaconis, foeminae autem à Diaconissis. Abluebat quoque Episcopus in aliquibus Ecclesiis pedes baptizandorum, quod prohibuit in Hispania Concilium Illiberritanum. Denique conferebantur simul cum baptismo Confirmatio, et Eucharistia. Qui penitus scire cupiet ritus olim in baptismo adhiberi solitos, adeat inter alios Ioannem Cabassutum in *Notitia Ecclesiar. saeculi II. Dissertat. IV.*

Semper in usu fuit, ut interessent baptismo Fidei iussores, seu Susceptores, quos hodie vocamus Patrinos: de quibus Concilium Trident. cavet, ut unus tantum interesset, aut ad summum unus, et una; ob cogitationem scilicet spirituales, quae inde exurgit, et de qua instituetur specialis sermo in *lib. 4.*

Diximus superius olim Confirmationem simul cum

Bap-
nam Africanæ Patres, praeunte sive Agrippino Carthaginis Episcopi, sive Terralliano, qui ante Agrippinum sententiam suam aperuisse videtur, contendebat baptizatos ab haereticis rebaptizandos esse, neque aliter in Ecclesiam debere admitti. Stephanus Pontifex Romanus viriliter contrarium sustinuit, et fortè etiam argenti 250, de quo non semel conquestus est S. Cypranus; tandem recepta communiter fuit Ecclesiae Romanae traditio. De baptismo, qui à non baptizato collatus fuisset cum intentione faciendi quod facit Ecclesia, etiam temporibus D. Augustini dubitabatur; deinceps verò decissa fuit, et haec quaestio.

Baptismo conferri solitam; atque ob hanc causam tractationem eius in hunc locum rejecimus, dum de Sacramentis in genere ageremus in *lib. 1.* pauca ergo nunc de ea praelibabimus.

Definivit Concilium Trident. in *dict. sess. 7.* Confirmationem esse verum, et proprium Sacramentum, anathemate eos in *can. 1.* damnans, qui dixerint otiosam esse ceremoniam, aut olim nihil aliud fuisse, quàm catechesim quandam, qua adolescententiae proximi fidei suae rationem coram Ecclesia exponebant.

Minister ordinarius est solus Episcopus; an verò Presbiter possit esse extraordinarius, atque ex delegatione S. Pontificis hoc Sacramentum conferre adhibito oleo ab Episcopo benedicto, quaestio est. Concilium Trident. tantum ordinarii meminit Ministri in *can. 3. d. sess. 7.* dum anathema in eos infligit, qui dixerint, sanctae Confirmationis ordinarium Ministrum non esse solum Episcopum, sed quemvis simplicem Sacerdotem. Deinde plurima sunt exempla huiusmodi delegationum, praesertim in Regionibus Americanis, quae Regibus nostris subsunt, uti videre est apud Benedictum XIV. de *Sinodo Dioecesis. lib. 13. cap. 15. n. 1.* ubi et se ipsum indultum tribuisse refert anno 1751. Archiepiscopo Limano, et Episcopo Quitensi, ut Presbiterorum opera uterentur ad conferendam Confirmationem Incolis Regionum quarundam, ad quas accedere ipsis Praelatis non licebat. Quantumvis ergo de canonum nonnullorum, ex quibus id deprimi contenditur, intelligentia adhuc disputetur, de quaestione tamen ipsa nulla iam remanere posse videtur dubitatio.

De forma, et materia huius Sacramenti non satis constat: adhibetur quidem manuum impositio comite oratione, et ungitur frons chrismate: coeterum dubitatur an sola manuum impositio cum oratione sit de essentia Sacramenti, an insuper requiratur et unctio.

TITULUS XLIII.

De Presbitero non baptizato ministrante.

Ex eo quod Baptismus sit ianua omnium Sacramentorum, sequitur, eum, qui, non baptizatus, ordinatur, ordinis caractèrem non recipere: debet ergo prius baptizari, et iterum ordinari, ut resolvitur in *cap. 1. b. tit.* Si quaeratur de baptizato à tali Presbitero, dicendum est, eos mansisse baptizatos, dummodo servaverit debitam formam, simul necessariam materiam adhibens, habueritque intentionem faciendi quod facit Ecclesia, iuxta ea, quae diximus titulo praecedenti.

Innocentius III. in *cap. 2.* consultus de Presbitero, quem sine unda baptismatis diem extremum clausisse proponebatur, *solutum* eum asserit ab originali peccato, et coelestis patriae gaudium esse adeptum, quia in sanctae Matris Ecclesiae fide, et Christi confessione perseveraverat. Hinc est, quod quoties quis probabiliter credat se esse baptizatum, ex eo praesertim quod parentes Christianos habuerit, nimium sollicitus de eo esse non debet; licet enim re ipsa ita non sit, salvabitur, si rectè vivat, cum baptismo fluminis, qui, quanvis non sit verum Sacramentum, supplet baptismum fluminis; uti accidit etiam in baptisate, quod vocamus sanguinis.

Caput 3. b. tit. cautè legendum in illis verbis. *Cum illud non sit generaliter verum, neque de novis, neque de veteribus Sacramentis, quod baptismus sit fundamentum illorum, recolendaque sunt quae diximus de interpretatione Rescriptorum lib. 1. tit. 3.*

TITULUS XLIV.

De Custodia Eucharistiae, Chrismatis, et aliorum Sacramentorum.

Consuevit semper Ecclesia sacram Eucharistiam aservare, ut Viaticum hoc fidelibus infirmis praebetur, uti supra diximus: hinc est quod in antiquis monumentis inveniat mentio Ciborium, Columbarum, et sacrarum Pixium, in quibus sanctissimam Eucharistiam sub fidelibus clavibus servari debere ait Innocentius III. in *cap. 1. b. tit.* ne temeraria manus accedere possit ad aliqua horribilia, vel nefaria exercenda: idemque statuit de Chrismate. Verum in usu etiam apud antiquos fuit, ut appenderentur ex Altaribus Columbae aureae, aut argenteae ad representandum Spiritum sanctum, quanvis ad servandam Eucharistiam non essent destinatae.

Sinodus Tridentina *sess. 13. de Eucharistia cap. 6.* sic ait: *Consuetudo asserendi in Sacratio sanctam Eucharistiam adeo antiqua est, ut eam saeculum etiam Nicaeni Concilii agnovit. Porro deferri ipsam sacram Eucharistiam ad infirmos, et hunc usum diligenter in Ecclesiis conservari, praeterquam quod cum summa aequitate, et ratione coniunctum est, tum multis in Conciliis praeceptum invenitur, et vetustissimo Catholicae Ecclesiae more est observatum. Quare sancta haec Sinodus retinendum omnino salutarem hunc, et necessarium morem statuit. Deinde in canone 6. anathemate illos damnat, qui dixerint in sancto Eucharistiae Sacramento Christum unigenitum Dei filium non esse cultu Latriae, etiam externo, adorandum; atque ideò nec festiva peculiari celebritate venerandum, neque in Processionibus secundum laudabilem, et universalem Ecclesiae sanctae ritum, et consuetudinem solemniter circumgestandum.*

dum, vel non publicè, ut adoretur, Populo proponendum, et eius adoratores esse idolatras.

Iuxta Benedictum XIV. Regulares delinquentes in praedictam Innocentii III. sanctionem non solum à suo Superiore Regulari, sed etiam ab Episcopo, corrigi, ac puniri possunt, sicut approbante Innocentio XIII. rescriptum fuit à sacra Congregatione Episcop. et Regular. die 8. Januarii anni 1724.

Quod de eiusdem asseruatione hic dicimus, intelligendum venit de Ecclesiis Parochialibus: nam reliquae indigent privilegio, si continuò eam habere velint. Supervacaneum foret sermonem instituere de eiusdem renovatione peragenda.

Statuitur quoque in *hoc tit. supellectilia*, aliaque profana, in Ecclesiis non esse deponenda, et custodienda, nisi gravis urgeat necessitas, quod et in nostris legibus invenimus cautum, simul cum aliis plurimis sanctissimis sanctionibus in eum finem institutis, ut, et sacratissimae Eucharistiae, sive dum in Ecclesiis publicae venerationi exponitur, sive dum ad infirmos, aut aliàs circumfertur, debitus servetur honos, et arceantur ab Ecclesiis omnia, quae aliena sunt à sanctitudine, quae eas decet: et sanè hac in re nunquam nimium accuratè invigilabunt iudices saeculares.

Denique curare debent sacri Administrati, ut Tempia ipsa, vasa Sacrificii, aliaque omnia cultui divino destinata, munda sint, et nitida; ut etiam in externis appareant signa internae puritatis: nam, ut ait Innocentius III. in *praedict. cap.* nimis videtur absurdum in sacris sordes negligere, quae dedecent etiam in profanis.

TITULUS XLV.

De Reliquiis, et veneratione Sanctorum.

Praeter cultum, quem directè Deo reddimus, ut supremo cunctarum rerum Domino, est et alius, qui nimirum illis exhibetur, qui cum eo feliciter regnant, ut ita laudetur Dominus in Sanctis eius. Coeterum longè difert cultus Sanctorum, ab eo, quem Deo impendimus: hinc distinctio cultus Patriae, Hyperduliae, et Duliae, in quibus exponendis haud morabor, neque in quaestionibus recensendis, quae hac in re exortae sunt, Tridentini Conc. verba referre contentus in Decreto de *Invocatione, veneratione, et Reliquiis Sanctorum, et sacris Imaginibus* in sess. 25. ibi: *Imagines porò Christi, Deiparae Virginis, et aliorum Sanctorum, in Templis praesertim habendas, et retinendas, eisque debitum honorem, et venerationem impertiendam; non quod credatur inesse aliqua in iis divinitas, vel virtus propter quam sint colendae, vel quod ab eis sit aliquod petendum, vel quod fiducia in imaginibus sit figenda, velut olim fiebat à Gentibus, quae in idolis spem suam collocabant; sed quoniam bonos, qui eis exhibetur, refertur ad prototypa, quae illae repraesentant: ita ut per imagines, quas osculamur, et coram quibus caput aperimus, et procumbimus, Christum adoremus; et Sanctos, quorum illae similitudinem gerunt, veneremur.*

Haeretici Iconoclastae saeculo octavo Sanctorum cultum, sanctorumque Imaginum, profligare totis viribus studuerunt: qua occasione mirum quot facinora Orientis Imperatores Leo Isaurus, Constantinus Copronymus, atque huius filius Leo alter, perpetraverint. Verum auspiciis religiosissimae Irenis, quae pro filio suo Constantino, quem decennem patre reliquerat, gubernavit, coacta Nicaena Sino-

do II. damnata fuit detestanda illa haeresis. Eam saeculo decimo sexto renovarunt Lutherus, et Calvinus, qui nullam antiquam haeresim non iterum excitarunt, ut ait Benedictus XIV. Hinc Sinodus Tridentina praedicto loco ait: *Illos, qui negant Sanctos aeterna felicitate in Coelo fruente, invocandos esse; aut quiasserunt, vel illos pro hominibus non orare, vel eorum, ut pro nobis etiam singulis orent, invocationem esse idolatriam; vel pugnare cum verbo Dei, adversarique honori unius mediatoris Dei, et hominum Iesu Christi; vel stultum esse in Coelo regnantibus voce, vel mente supplicare; impiè sentire::: Affirmantes Sanctorum reliquiis venerationem, atque honorem non deberi; vel eas, aliaque sacra monumenta à Fidelibus inutiliter honorari; atque eorum opis impetrandae causa Sanctorum memorias frustra frequentari, omnino damnat sancta Sinodus.*

Ut autem haereticos talia mollientes constantissimè coercuit semper Ecclesia, ita strictè prohibuit, quod quisquam pro sancto coletur privata auctoritate. Olim spectabat hoc iudicium ad Episcopos, si ve cum dependentia à Sede Apostolica, atque ex eiusdem delegatione, ut contendit Liberius à Iesu in *Controversiis*, si ve absque ea, quod verius existimo. Deinde Summi Pontifices sibi reservarunt, licet certò non constet quonnam tempore.

Ut errores, ac superstitiones procul arceantur in Reliquiarum, atque Sanctorum Imaginum veneratione, statuit Innocentius III. in *cap. 2. b. tit.* inventas de novo reliquias non ante venerandas, quam auctoritate Rom. Pontificis fuerint approbatae: deinde Praelatos invigilare debere, ne qui ad eorum Ecclesias causa venerationis accedunt, variis figmentis, aut falsis documentis decipiantur: quae omnia confirmavit Sinodus Tridentina praedicto loco his verbis: *Omnis porrò superstitio in Sanctorum invocatione, Reliquiarum veneratione, et Imaginum sacro usu*

tollantur; omnis turpis quæstus eliminetur; omnis denique lascivia vitetur; ita ut procaci venustate Imagines non pingantur, nec orientur; et Sanctorum celebratione, et Reliquiarum visitatione homines ad comestationes, atque ebrietates non abutantur, quasi festi dies in honorem Sanctorum per luxum, ac lasciviam agantur. Postremò tanta circa hæc diligentia, et cura ab Episcopis adhibeatur, ut nihil inordinatum, aut praeposterè, et tumultuariè accommodatum, nihil profanum, nihilque inonestum appareat, cum Domum Dei deceat sanctitudo.

Plurimæ in eandem rem prodierunt Pontificiae Constitutiones, è quibus illa videtur minimè prætendenda, in qua Gregorius XIII. interdixit sub excommunicationis poena, factò ipso incurrenda, ne quis, si ve vir, si ve mulier, Saecularis, aut Ecclesiasticus, etiam Regularis Ordinis, quocunque gradu, conditione, statu, nomine, dignitate, et honore praececellat *Agnus Dei* per Rom. Pontificem, pro tempore existentem, benedictos depingere, inficere, minio notare, vel aurum, aut colorem aliquem illis imponere, aut quidquam aliud superinducere, per se, vel per alios, aut illos venales proponere, seu tenere, quovis praetextu, qualivete de causa audeat. Verùm eos albos, et mundos, Agnum illum purum, et innocentem representantes, qui occissus, pretiosissimo sanguine suo nos redemit, decenter, ac reverenter à cunctis haberi decernit.

TITULUS XLVI.

De Observatione Ieiuniorum.

Nemo est qui nesciat servanda esse ieiunia diebus ab Ecclesia praestitutis: quapropter nihil in hoc Titulo occurrit, quod vel minimam requirat explanationem. Possent sanè arrepta occasione plura enu-

mulari de ieiuniis veterum, qui non tantum à carnibus, et piscibus, sed et à vino, et oleo abstinebant; insuper neque desumebant quidquam ante vesperam, neque agnoscebant refectiunculam, quae apud nos sub *collationis* nomine invaluit: verum haec plurimi iam praestiterunt.

Illud existimo gratum Lectores gerent, si subjiciatur hic Summa Constitutio, et Litterarum Encyclicarum, quae editae fuere hac de re à Sum. Pontifice Benedicto XIV. quibusque morem hodie gerimus. En ergo illam, qualis refertur à Giraldis, ex Sinodo Tusculana *anni 1763.*

I. Nemini quidem sine legitima causa, et sine utriusque Medici consilio; multitudini verò, veluti Populo, aut Civitati, aut Genti indiscriminatum integrae, non nisi gravissima causa, et urgente necessitate, et in casibus per sacrorum canonum statuta praescriptis cum debita Sedis Apostolicae reverentia à quadragesimali ieiunio dispensationem esse concedendam, nec eam audacter, fidenterque usurpandam, aut superbè, et arroganter ab Ecclesia esse postulandam.

II. Quibuscunque, et quacunque occasione, sive multitudini indiscriminatum, sive singulis ob legitimam causam, et de utriusque Medici consilio (dummodo nulla certa, et periculosa affectae valetudinis ratio intercedat, et aliter fieri necessariò exigat) in Quadragesima, aliisque temporibus anni, et diebus, quibus carni, ovorum, et lacticiniorum esus est prohibitus, dispensari contigerit, ab omnibus omnino, nemine excepto, unicam comestionem esse servandam, et licitas, atque interdictas epulas minimè esse apponendas.

III. Concedentes facultatem vescendi carnibus tempore vetito sub gravi teneri easdem facultates non aliter dare, quam geminis hisce adjectis conditionibus, videlicet unice in diem comestionis, et

non

non permiscendarum epularum: eos verò, qui huiusmodi facultatibus utuntur, sub gravi ad binas ipsas condiciones implendas obligari.

IV. Utrumque grave praeceptum unice comestionis, et non permiscendi epulas licitas cum interdictis etiam extra Quadragesimam urgere iis diebus, quibus servandum est ieiunium de praecepto.

V. Epulas licitas, quae vetantur cum interdictis coniungi, pro iis, quibus permixtum est carnes comedere, esse carnes ipsas: epulas verò interdictas esse pisces, adeoque utrumque simul adhiberi non posse. Piscibus tamen edendis non interdicti eos, quibus datur tantum facultas adhibendi ova, et lacticinia.

VI. Iis, quibus concessum est vesci carnibus, non licere in vespertina refectiuncula ea quantitate carnis vesci, quae ieiunantibus permittitur: sed opus habere eo cibo, eaque uti portione, quibus utuntur homines ieiunantes rectè meticulousae conscientiae.

VII. Praeceptum de utroque epularum genere non miscendo dies quoque Dominicas quadragesimales complecti: ab his verò, quibus ieiunii tempore vesci carnibus permittitur, non modo unicam comestionem, verum etiam horam ieiunantibus praescriptam observandam esse.

TITULUS XLVII.

De Purificatione post partum.

Praescriptum in lege veteri erat quod mulier post partum immunda censeretur, et ab ingressu in Sanctuarium abstinere quadraginta diebus, si masculum peperisset, sexaginta verò, si foeminam: quibus demum transactis, in Templum à Sacerdote introducebatur. Morem huic legi fecit Deipara Virgo, enixo illo humilitatis amore, qui inter ineffabiles alias virtutes suas praecelluit, ducta: alias

aliàs enim minimè erat obstricta, utpote, quae non
ad huc immixt semine peperisset, quod in lege Mosaica exprimebatur, sed virtute, et gratia Spiritus sancti.

no; et espe
ultima duo
sanguine)
 In lege Gratiae non adesse hoc praeceptum, proindeque mulieres, quae post prolem emissam Ecclesiam intrare voluerint gratias acturae, nulla peccati mole gravari, neque aditum Ecclesiarum eis esse denegandum, ait Innocentius III. in *cap. un. b. tit.* si verò aliquandiu abstinere mulieres velint ab ingressu in Templum, ob reverentiam, non esse improbandam hanc devotionem.

TITULUS XLVIII.

De Ecclesiis aedificandis, vel reparandis.

Sumitur hoc loco Ecclesia, non pro Congregatione Fidelium, aut Coetu Christianorum, sed pro sacris Aedibus, aut Templo materiali: agiturque de eiusdem aedificatione, aut reparatione.

Non licet pro lubitu novam Ecclesiam construere, sed requirendus est illorum consensus, quorum interest: et intervenire insuper debet officium Episcopi, cuius est inspicere an nova illa fundatio expediat; an etiam congrua dos novae Ecclesiae assignetur.

Diximus alibi, licere Episcopis ex Sinodo Trident. in *sess. 21. de Reform. cap. 4.* et Bulla *Apostolici ministerii* novas construere Ecclesias, quoties antiquae tanto Populo non sufficiant, aut accedere ad eas fideles nequeant absque magno incommodo ob locorum distantiam, et itinerum difficultatem: adjecimus posse etiam eos assignare dotem novae Ecclesiae ex antiquae redditibus, si aliter haberi nequeat: haec autem omnia iam antea statuta fuerant in *cap. 3.*

Quo-

Quoties non de Ecclesia de novo fundanda sermo est, sed de colapsae, aut dirutae aedificatione, aut reparatione, dicemus ad eam primò illos teneri, qui speciali aliqua pactione sese ad id obligarunt, sive in liminae fundationis, aut extra eam, praecipuè si hac ratione utilitate, aut privilegio aliquo fungantur. Deinde attendendum est an Ecclesiae ipsi, aut Fabricae sufficientes redditus sint ad Aedium constructionem, aut reparationem. His deficientibus ad eos est recurrendum, qui percipiunt decimas, aliosque Ecclesiae ipsius redditus: cum enim bona ecclesiastica in eum finem conferantur, ut Ministri Altaris alantur, et ut sacra tecta sint templa, insunt ipsis haec onera. Tandem in subsidium tenentur Fideles, quorum interest Ecclesiae suae aedificatio, aut reparatio. Hisce regulis, quae statutae conspiciuntur in capitibus huius Tituli, sese accommodavit Synodus Tridentina, atque eisdem regitur hodierna disciplina. Coeterum illud adhuc animadvertendum superest, causas, quae circa aedificationem, aut reparationem Ecclesiarum oriuntur, quaeque frequentissimae sunt, diversa apud nos exposcere Tribunalia pro diversis cuiusque Ecclesiae qualitatibus. Si de iis agatur, quae comprehenduntur sub Regio Patronatu, discutiendae sunt in Camera Regia: si autem circa illas quaestio oriatur, quae tributae sunt ex privilegio Ordinibus Militaribus, cognoscat de ea ille Tribunalis eorundem Ordinum Consiliarius, cui mandatae fuerint à Rege huiusmodi causae; committi enim semper uni solent atque apud eum discutiuntur, contententibus decimarum perceptoribus ex una parte, et Ecclesiarum Defensore ex alia. Deinde si de Paraecianis in subsidium cogendis agatur in qualibet Ecclesia, non ante compelli possunt ad aedificationem, aut reparationem, quam à Supremo Senatu, causà cognita, id aequum

Tom. II.

X

iu-

judicatum fuerit: atque idem erit quoties contendatur quocunque alio ex capite ipsis hoc onus incumbere, veluti ob exemptionem à Primitiarum solutione, aut ob receptam, servatamque ex antiquis temporibus consuetudinem, ut in quibusdam Dioecesisibus contingere compertum nobis est. Tandem ex eo, quod ad Ecclesiae novae erectionem requiritur illorum, quorum interest, consensus, fluit, devenire apud nos ad eam neminem posse, quin praecedat licentia, sive placitum Regis, cui competit non solum Ecclesiarum omnium tuitio, sed et protectio Decisionum Tridentinarum, et universae ecclesiasticae disciplinae, quae laederetur non semel, si liceret pro lubitu novas ubique extruere Ecclesias.

TITULUS II.

De Immunitate Ecclesiarum, Coenoterii, et rerum ad eas pertinentium.

Honos personis, rebusque sacris debitus in causa fuit, ut eisdem plurimae concederentur exemptiones, tum legibus, tum consuetudinibus, quae comprehenduntur in hoc Titulo sub nomine immunitatis: huius autem diversae species distinguere initio oportet, ne invicem confundantur.

Et quidem latissimè patet haec materia; tenebris quoque, et difficultatibus non parùm est involuta: in his autem adiunctis sufficere mihi propositi metas transigere non valenti, solidiora proponere principia, quibus regantur Tyrones, dum ad eos studia sua convertunt, qui consultò rem explanarunt.

Immunitas aut localis dicitur, aut realis, aut personalis, aut mixta. Localis, quae alio nomine vocatur Asylum, spectat sacras Aedes: persona-

lis

lis ecclesiasticas personas respicit: realis earum, et Ecclesiarum bona: denique mixta tam ab bona, quam ad personas pertinet.

Immunitas localis in eo consistit, quod Rei ad Ecclesiam confugientes patrocinium ibidem inveniant.

Eius origo antiquissima est, nam in Lege veteri designatas Civitates scimus, quae criminosis Asylo forent. Paganis quoque Asylum in Templis suis agnoverunt: qui honos nemo non videt quam potiori ratione deferri debuerit Ecclesiis nostris, ex quo Imperatores Christianam Religionem amplecti sunt. Et quidem Episcopos ab eo tempore pro criminosis ad Ecclesiam confugientibus enixè intercedere consuevisse constat, plurimumque Principes deferre solitos precibus sanctissimorum virorum, qui Reos à poenis liberatos subijcebant gravissimis poenitentis, atque reducere contendebant modis omnibus ad bonam frugem.

Ex eo concludere minime auderem, immunitatem localem in sola Episcoporum intercessionem, et precum interpositionem, constituisse. In *canone 7. Concilii Arausicani*, quod habitum fuit anno 441. haec leguntur: *Eos, qui ad Ecclesiam confugerint, tradi non oportere, sed loci reverentia, et intercessione defendi*, ut alia similia omittam: notum etiam omnibus est qua ratione Ioannes Chrysostomus defenderit ab insequentibus Magistratibus, et Militibus, flagitiosissimum Eunuchum Eutropium, qui, postquam suis suasionibus, et artibus, quae potuit, contrarium sese exhibuerat Asylo temporibus Arcadii, ad idem supplex confugere coactus fuit divino iudicio; neque enim eum extrahi permisit ab Ecclesia Antistes sanctissimus, quin de vitae securitate iusiurandum à Magistratibus praestaretur.

Quantum sese extenderit immunitatis huius limites processu temporis, ostendunt constitutiones pos-

teriorum Imperatorum, quae extant in Codicibus Theodosiano, et Iustiniano. Interea autem salus publica, cui nihil magis adversum impunitate criminum, exigebat quod disciplina hac in re in vecta coerceretur; quod et rectae rationi conforme est, quae suadet impium esse auxilium impiis omnibus praebere, et legi Mosaicae admodum consentaneum: iuxta eam enim non quibuscunque criminosis Asylum erat in designatis Civitatibus, sed illis, qui fragilitate potius, quam dolo deliquissent: quod dubitare neminem sinit sacra pagina; in *Deuteronomio* namque *cap. 19. v. 4. et seq.* ita alloquitur Dominus servum suum Moysen: *Haec erit lex homicidae fugientis, cuius vita servanda est: qui percusserit proximum suum nesciens et qui beri, et nudius tertius nullum contra eum odium habuisse comprobatur; sed abiisse cum eo simpliciter in silvam ad ligna caedenda, et in succisione lignorum securis fugerit manu, ferrumque lapsum de manubrio amicum eius percusserit, et occiderit, hic ad unam supradictarum urbium confugiet, et vivet: ne forsitan proximus eius, cuius effusus est sanguis, dolore stimulatus persequatur, et apprehendat eum, si longior via fuerit, et percutiat animam eius, qui non est reus mortis: quia nullum contra eum, qui occisus est, odium prius habuisse monstratur. Deinde, Numerorum capite ult. vers. 18. et seq. Si per odium quis hominem impulerit, vel jecerit quidpiam in eum per insidias; aut cum esset inimicus, manu percusserit, et ille mortuus fuerit; percussor homicidii reus erit, cognatus occisi: quod si fortuito, et absque odio, et inimicitiiis quidquam horum fecerit, et hoc audiente Populo fuerit comprobatum, atque inter percussorem, et propinquum sanguinis quaestio ventilata, liberabitur innocens de ultoris manu, et reductur per sententiam ad urbem, ad quam confugerat.*

Eadem ratione imminutus quoque fuit apud nos numerus Templorum Asylum praestantium, exceptis simul nonnullis atrocioribus criminibus, ut patet plurimis Constitutionibus Pontificiis, Regumque nostrorum Decretis, quae omnia referre longum foret: excipit aliqua et ipse Innocentius III. qui in *cap. 6. b. tit.* agens generaliter de iis, qui immunitate gaudent, ait neque ab Ecclesia violenter extrahendos, neque inde damnandos ad mortem, vel ad poenam, sed Rectores Ecclesiarum obtinere eis debere membra, et vitam: excipit verò deinde publicum latronem et nocturnum depopulatorem agrorum. Tandem utilitati, atque tranquillitati publicae consultum fuit nostris temporibus à S. Pontifice Clemente XIV. et foeliciter regnante Carolo III. statuendo, quod in unoquoque Oppido, aut Civitate, una tantum, ubi autem ingens est Incolarum numerus, duae Ecclesiae iure Asyli in casibus non exceptis fungantur: quae cum designatae sint, et praescriptae simul regulae, quibus in Reorum extractione debitus Ecclesiis servetur honos, nulla iam relicta videtur ansa contentionibus, quae frequenter hac de re oriebantur inter Iudices Ecclesiasticos, et Saeculares.

Agnoscutur etiam in Ecclesiis alia immunitas in eo consistens, quod amandentur procul profana omnia, cuncta quoque, quae aut turbare possint divina officia, aut reverentiam Domui Dei debitam laedere. Et quidem quam sollicitè se gesserint hac in re Religiosissimi Reges nostri, satis exhibent Leges Patriae, in quibus strictè prohibitum legimus quidquid dedecere vel minimum visum est sanctitatem locorum Deo sacrorum: talia sunt, confabulationes, Chorearum in Processionibus usus, in iis praecipuè, in quibus sacra Eucharistia publicè circumfertur, aliaque huiusmodi. Hic obiter adnotare non desinam, quam sit meritò reprehendendus Ioan-

nes Cabassutius in *expositione canonis* 23. *Concillii Tolosani III. anni* 589. qui indecora nimis levitate ductus, et praedictas, quae apud nos invaluerant, Choreas, cum ludicris, atque ridiculis gesticulationibus confudit, et iniustam, tum Hispani Populi indoli, tum venerando Tribunali, quod fidei illibatae servandae vigilat, inurit ea occasione notam. Conferantur eius verba cum his, quae leguntur sive apud Salianum, ad *annum Mundi* 2990. sive apud Benedictum XIV. de *Sinod. Diocesis. lib. 11. cap. 3. n. 1.*

Plurima ostendunt monumenta quanto honore prosequerentur primi fideles personas omnes Ecclesiasticas; quod licet posterioribus saeculis non ita strictè fuerit servatum, tum ob aductum nimium earum numerum, tum etiam quod non parum ipsae devierint à pristina illa gravitate, morumque puritate; grave tamen crimen semper habitum fuit quidquam adversus personas Deo sacras attentare. Nota omnibus est poena canonis: *Si quis suadente diabolo*: quae edita primum fuit in Concilio Remensi *anni* 1131. et confirmata in Lateran. sub Innocencio II. occasione nempe persecutionis, quae Auctorem habuit Arnaldum Brixiensem: quavis autem concepta primum fuisse videatur in eos solos, qui Arnaldo adhaeserant, extensa tamen fuit posterioribus Constitutionibus, ita ut immunitas personalis primum in sententia huius canonis consistat, qui 13. est in Concilio Remensi, et 15. in Lateranensi his verbis conceptus: *Item placuit, ut si quis suadente diabolo huius sacrilegii reatum incurrit, quod in Clericum, vel Monachum violentas manus injecerit, anathematis vinculo subjaceat; ut nullus Episcoporum illum praesumat absolvere, nisi mortis urgente periculo, donec Apostolico conspectui praesentetur, et eius mandatum suscipiat.* Statutum etiam prius idem fuerat in Concilio Claromontano,

no, *anni* 1130. cui etiam, sicuti et Remensi, praesedit idem Innocentius II. eorumque canones transfundi curavit in praedicto Lateranensi, quod habitum fuit *anno* 1139. ut ita maioriungerent auctoritate.

Gaudent praeterea Clerici privilegio fori, cuius mentionem fecimus in *lib. 2. tit. de Foro competent.* Consistit in eo, quod nonnisi apud Iudices ecclesiasticos eorumdem causae discutiantur: sed latiorrem hoc exigit indaginem, cum neque Clericis omnibus hoc privilegium competat, neque locus illi sit in quibuslibet negotiis.

Et quidem in primis, Innocentius XIII. in Bulla, quae incipit: *Apostolici Ministerii*, post commendatam illam Tridentini Concilii sanctionem, in qua statuitur nonnisi eos ecclesiasticae Militiae per primam Tonsuram esse adscribendos, qui probabilem praebeant conjecturam, se non saecularis iudicii vitandi consilio, sed sincero animo fidelem cultum Deo praestandi, hoc vitae genus elegerint; et postquam pro tutiori huius Conciliaris sanctionis executione statuit, ut ab Hispanis Archiepiscopis, et Episcopis non alii admittantur ad primam Tonsuram, quam quibus ecclesiasticum aliquod beneficium statim sit conferendum, aut quos constiterit literarum studio operam sic dare ut quasi in via ad ordines, tum minores, tum etiam deinde maiores suscipiendos versari videantur; vel demum quos viderint expedire alicuius Ecclesiae servitio, vel ministerio deputari, iuxta illam regulam à Tridentinis Patribus stabilitam, ut nullus ordinetur, qui iudicio sui Episcopi non sit utilis, aut necessarius suis Ecclesiis, quique illi Ecclesiae, aut pio loco, pro cuius utilitate, aut necessitate assumitur, non adscribatur, ubi re ipsa functiones muneris suo consentaneas exerceat; decernit, quod si qui sint Clerici, aut prima Tonsura, aut minoribus Ordinibus initiati, nullumque

que ecclesiasticum beneficium possidentes, qui neglectis Concilii Tridentini decretis, habitum Clericalem, ac Tonsuram non deferant, vel, si etiam deferant, non tamen certae Ecclesiae, aut Loco pio, cui ex mandato Episcopi adscripti fuerint, inserviant, sive in Seminario Ecclesiastico, vel in aliqua Schola, aut Universitate de licentia sui Ordinarium non versentur; Episcopi, nulla etiam praemissa monitione, eos privilegio fori privatos declarent, eorumque adscriptionem servitio certae Ecclesiae antea factam deleri iubeant.

Hinc palam est apud nos neque primam Tonsuram, aut minorum Ordinum susceptionem sufficere, ut Clerici in minoribus constituti fungantur praedicto fori privilegio; sed requiri insuper, quod certae Ecclesiae ministerio, aut servitio, ab Episcopo adscripti sint, in quo re ipsa versentur, quodque tonsuram atque habitum deferant Clericalem; neque satis esse haec simpliciter asserere, nisi et clarè probeatur, et nota fiant Iudici saeculari, qui aliàs adversus tales Clericos procedet iurisdictione ordinaria fultus, quae natura sui extenditur in Vasallos quoscunque, donec privilegio sese exemptos edoceant. Qui in Seminario, Schola, aut Universitate commorantur de licentia Episcopi, aequè id probare debent. Coeterum neque istis id proderit, ni revera incumbant litteris utilitati Ecclesiae uberius deinde prospecturi, neque adscriptio servitio Ecclesiae sufficet, nisi re ipsa eidem naveant operam, aut si praeter ordinaria ministeria, alia excoogitentur ad ita in plures extendendam exemptionem fori: nam utrumque fieret in fraudem Concilii, atque praedictae Bullae, et iurisdictionis Regiae maximam offensionem. Iurgia verò, quae circa harum qualitatum probationem oriuntur in dies inter Iudices, facillimè vitabuntur, dummodo servetur ubi-

ubique adamusim instructio, quae inserta est *No-vae Recopilationi lib. 1. tit. 4.*

De his, qui in minoribus Ordinibus, aut Tonsura consistunt, simul beneficia ecclesiastica obtinentes ad congruam sustentationem sufficientia, quin ad maiores velint ascendere, cautum fuit in Concordato anni 1737. neque morantur Episcopi huic incommodo occurrere adhibitis remediis ibidem praescriptis.

Deinde, si reperiantur alii Clerici Capellaniae, vel Beneficia obtinentes, quorum improba vita, aliis offensionem praebens, destruat potius, quam aedificet, vel concubinari, aut foeneratores, vel ebrietati, ludisve alearum dediti, vel satores rixarum, vel negotiatores, vel arma gestantes, vel in certis sedibus vagantes, vel Clericalem habitum, Tonsuramve non deferentes, vel ecclesiastica immunitate in fraudem tributorum, et vectigalium à Laicis non exemptis solvendorum temerè abutentes, vel qui demum similia, aut maiora crimina patrant, numero magis, quam merito ad Ecclesiam pertinere visi fuerint; iubentur Episcopi in citata Bulla adversus eos procedere iuxta formam in Canonibus, et Pontificiis Constitutionibus praestitutam. Sin autem ipsi, aliique Ecclesiastici Iudices negligentes fuerint, aut si de avertendo irruenti scandalo agatur, vel periculum in mora sit, praesto esse debent Iudices saeculares praecipuè vero suprema Regia Tribunalia, quibus denegari non potest facultas, quas-cunque personas ecclesiasticas in his casibus coercendi. Aequè ipsis potestas est in ecclesiasticos, et quoscunque alios exemptos, si tumultuanti populo faveant, aut impedire intendant iurisdictionis Regiae exercitium.

Clericos, si adversus laicos agunt, quanvis ab his deinde invicem conveniantur, nonnisi apud Iudices.

- dices saeculares actiones, et defensiones suas proponere debere, diximus in *titulo de Foro competentis*; et palam omnibus est. Praeterea autem plures sunt causae, quae ipsos iurisdictioni saeculari subiiciunt. Singulas referre longum foret; praecipuae autem illae sunt: si de re dono Principum saecularium accepta agatur; si Clerici causam à laico trahant, veluti dum eiusdem haeredes sunt; si aliter de successione agatur, sive ex testamento, sive ab intestato, quantumvis defunctus Clericus fuerit, et inter haeredes etiam nonnulli existant, qui huiusce conditionis sint, aut si quaestio de evicione rei à Clerico venditae, aut aliter in laicum translatae moveatur. Tandem notissima omnibus est potestas Regum, quoties avertenda sit vis inter personas ipsas ecclesiasticas.

Ut assidue Clerici Deo famulentur, et apud eum pro populo intercedant, immunes sunt à muneribus, oneribusque publicis; verum excipiuntur easus; in quibus salus Reipublicae aliud exigit: unde et in *cap. 2. huius tit.* respondit S. Pontifex Gregorius nullam per Romanae, vel suae Ecclesiae nomen, aut alio modo excusari posse à murorum vigiliis; sed omnes ad hoc generaliter compellendos, quatenus cunctis vigilantibus melius valeret custodia Civitatis procurari.

Cum bona Ecclesiarum, ecclesiasticisque viris praesentata sint tanquam media necessaria ad cultum Deo exhibendum, consonum fuit, quod eximerentur ipsa à tributorum, et vectigalium praestatione, ne aut Ecclesiae Ministri inopia premerentur aut sibi ipsis contrariarentur laici id ipsum auferendo, quod praestiterant: coeterum ipsi S. Pontifices censuerunt personas ecclesiasticas non minus teneri debitum studium erga bonum publicum exhibere; quapropter oppressae Patriae, quae prima omnium mater est,

pluries suis bonis alacriter succurrerunt: atque huius rei illustria apud nos extant exempla. Sed et realis haec immunitas non videtur comprehendisse bona Clericorum patrimonialia, in quibus non eadem est ratio; quanvis iure Decretalium extensa fuerit ad bona eorum quaecunque adactis autem Clericorum, et Ecclesiarum bonis, ipsa pietas, quae immunitatem eorum suaserat, exigere coepit, quod acquisitionibus novis modus aliquis poneretur: neque enim laici iam sufficiebant oneribus hisce publicis ferendis. Varia iuxta variorum Regnorum indolem adhibita fuere remedia; nota autem omnibus sunt quae nam apud nos stabilita fuerint post Concordatum anno 1737. initum.

Quae hucusque diximus satis ostendunt quonnam moderamine legenda sint capita, quae in hoc Titulo continentur, quaeque nullam omnino apud nos firmitatem, quatenus praedictis sanctionibus contrariantur.

TITULUS L.

Ne Clerici, vel Monachi saecularibus negotiis se immisceant.

Curae terrenaе usu coelesti desiderio animum obdurescere aiebat Prosper Aquitanicus in *lib. 2. de Vita contemplativa*; intentosque negotiis saecularibus tantò insensibiliores intus effici, tantò studiosiores videntur ad ea, quae foris sunt. Hinc S. Patres, Conciliaque omnia clamant, Clericos, et Monachos abstinere debere à negotiis saecularibus, ne illud sacrae paginae in eis impleatur: *et erit sicut Populus, sic Sacerdos*. Prohibentur ergo Ecclesiasticis non tantum turpia, sed et quae in aliis honesta sunt negotia; veluti mercatura, litium prosequi

quinto, sive Advocatos, sive Procuratores agant; exceptis sanè Ecclesiarum, aut Monasteriorum suorum negotiis: sed et quo ad hæc sancitum est à Rege nostro, quod non ante Monachi audiantur, quam exhibuerint Praclatorum suorum licentiam; ne scilicet hoc praetextu divagandi arripiant occasionem.

Alia ad hoc argumentum spectantia retulimus in Tit. de Vita, et honestat. Clericorum: præcipua autem, quae ad caput sententiam pertinent, exponuntur commodius aliis in locis, praesertim vero in Titulis de Clerico Venatore, et de Sententia Excommunicationis.

FINIS LIBRI TERTII.

LIBER QUARTUS.

TITULUS PRIMUS.

De Sponsalibus, et Matrimoniis.

Non obiter hactenus innuere nonnunquam debui de inconcinnâ huius Collectionis methodo, hic præcipuè Lector in memoriam revocet velim. Nullibi profecto, aut clarius ea apparet, aut plura exhibet officinula: quare melius consuleret utilitati Tyronum quisquis, rejecto Titulorum ordine, cunctam huiusce libri materiem non interrupta serie proponeret sub præsentî Titulo, primò exponens, quinnam contrahere valeant matrimonium, aut sponsalia; deinde quaenam observanda sint in eorumdem celebratione: tandem, qualis sit utriusque contractus vis, et quinnam effectus. Et quidem libentissimè hunc ordinem amplexarer, qui non modico mihi foret levamini; verùm, cum ratione in Praefatione ad ducta motus, S. Raimundum pedetentim sequi staretur.